

Samvittighed, at skulle berolige sig med at sige: Jeg har Lovens to Vidner, hvad bryder jeg mig saa om mere. Det er ikke tilfredsstillende for en Dommers Samvittighed. — Nu tror jeg saaledes at have antydet, hvad man mener med Umiddelbarhedsprincippet. Jeg tror, at det er en Fordel ved Lovforslaget, at det hviler paa dette Umiddelbarhedsprincip. Man mener maasse imidlertid, at dette Princip er gennemført med for stor Strengthed, og det er jo navnlig en Indvending, som blev gjort gjældende af min ærede Ven fra Odense Amts 1ste Valgkreds (Koch), ligesom jo ogsaa de to Mindretalsudtalelser, der foretog sig fra Medlemmer af Proceskommissionen, væsentlig gaa i den Retning. Jeg vil da nu for det Første gjøre opmærksom paa, at det naturligtvis ikke har kunnet være uventet for Proceskommissionens Medlemmer, at et Lovforslag, som gif ud paa en saa gennemgribende Reform — for ikke at sige Revolution — af det nu Bestaaende, maatte møde megen Modstand, og navnlig maatte møde megen Modstand hos alle Jurister, og særlig hos praktiske Jurister, som nu engang ere indvøiede i de gjældende Former, Retsregler og Retsforstillinger. Man er derfor imidlertid ogsaa, tror jeg, gaaet frem forsaavidt med stor Varsomhed, som man paa forskjellige Punkter har lempet Systemet netop efter de bestaaende Forhold og gjort det muligt i det Hele taget at unddrage sig i større eller mindre Grad fra de strengere Regler efter det nye System, naar man overhovedet ikke syntes om dem. I den Henseende vil jeg nu først nævne § 8 i Lovforslaget, som indeholder den Regel, at Parterne kunne, naar de blive enige derom, indbringe enhver Sag for den almindelige Underret, selv om den efter Lovens Regel vil høre under Landsretten. Naar man dernæst vil undersøge Bestemmelsen om Procesmaaden ved Underretten, da vil det jo ses, at der ere de Regler, som ere forestrevne, saaledes, at man vil vist træffe paa noget gammelt Bekjendt i det Væsentlige. Naar nemlig det ærede Medlem fra Odense (Koch) blandt de gode Ting, vi havde i vor nuværende Procesordning, fremhævede Procesmaaden i mindre Gjældsager, d. v. s. i Gjældsager under 200 Kr., spøiede han til — og med fuldstændig Ret — at den Procesmaade, som var forestrevet for de mindre Sager, der skulde behandles for Underretten, er ikke i sit Væsen overmaade meget forskjellig netop fra den Procesmaade, som nu gjælder for de mindre Gjældsager. Men det staaar jo i Parternes Magt, hvis de frygte for Landsretten og den ny Maade at procedere paa, hvis de blive enige, derom, at bringe Sagen ind for de almindelige Underretter og ikke blot bringe deres Sag ind under de almindelige Retsregler, men naar de da komme til Appel, saa appellere til Landsretten, som er Overinstans for Underretten, og som kan prøve Underrettens Afgjørelse i fuldeste Omfang ligesom

hidtil ikke blot i Henseende til det Juridiske, men ogsaa i Henseende til det Faktiske. Vidnebevist kan føres frem for disse Retter og suppleres der med nye Vidners Førelse og saa fremdeles. Jeg bemærker i Forbindelse hermed, at, naar man i Lovudkastets § 359 opstiller den Regel, at, naar en Sag for Underretten appelleres til Landsretten, skal Sagen behandles paany, og navnlig Vidner afhøres paany for Landsretten, Syns- og Skjønsmænd afhøres paany og saa fremdeles, saa er denne Regel ogsaa lempet netop for ikke at besværliggjøre Forholdet for Parterne. Naar Parterne ere enige derom og der foreligger Skrift, behøves en saadan ny personlig Fremstilling af Vidnerne for Landsretten ikke, naar ialtsald ikke Sagen maa siges at være af meget væsentlig Betsaffenhed. Der er altsaa ogsaa en Lempelse; det Samme fremtræder jo ogsaa med Hensyn til et Par Punkter, der bleve berørte af flere ærede Talere. Det er med Hensyn til Parternes Afhørelse og med Hensyn til Vidneførelsen ved Landsretterne. Det Korrekte, det Konsekvente vilde være, at alle Vidner og alle de, der skulde give Forklaring, mødte selv frem for Landsretternes Dommere, for at disse selv kunde høre dem, og det uden Hensyn til, hvor langt de boede borte fra Landsretten. Naar man i § 203 har gjort Undtagelser fra denne Regel, er det ogsaa fket af Hensyn til, at man ikke mere end nødvendigt vil besværliggjøre Sagen for Parterne og Vidnerne. Det hele System er indrettet saaledes, at det for en meget væsentlig Del vil komme til at bero paa de Personer, der faae med Sagen at gjøre, Parterne, deres Sagsførere, for ikke at tale om Dommerne, hvorvidt Systemet skal blive gennemført med større eller mindre Strengthed. Jeg tror altsaa ikke, det kan siges med Sandhed, at Umiddelbarhedsprincippet, hvis Rigtighed jeg har søgt i Almindelighed at godtgjøre, skulde være gennemført med for stor Strengthed. Der er imidlertid jo navnlig et Punkt, hvor flere ærede Talere, navnlig ogsaa de ærede Medlemmer for Odense Amts 1ste Valgkreds og Sorø Amts 2den Valgkreds, mente, at det skulde være urimeligt at gennemføre det paa den Maade, som er foreslaaet i Lovforslaget, nemlig med Hensyn til Appel til Højesteret. Begge de ærede Medlemmer, til hvem jeg nu her sigter, paaberaabte sig det afsøede Medlem af Proceskommissionen, Højesteretsadvokat Brock. Ærede Medlemmer kunne neppe have større Agtelse for eller Kjærlighed til Advokat Brock, end jeg har, som skylder ham mine første Skridt paa den juridiske Bane, men jeg vil dog, naar man saaledes saa stærkt paaberaaber sig Advokat Brock, minde om, at det var netop Noget, der var det Giendommelige for ham, at han med Liv og Sjæl var Advokat, at han gif op i denne sin Virksomhed, og den elskede han, men det er vel forstaaeligt, at en Højesteretsadvokat kan frygte for, at Lovforslaget noget skulde for-